

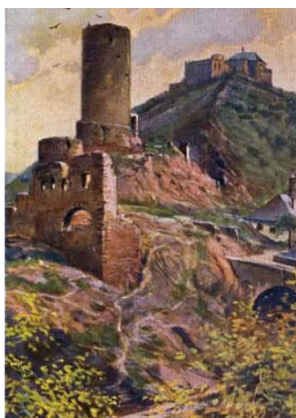
V rámci celoroční činnosti DSK Motýlek se koná další z výletů vlastivědného cyklu:

„Památná místa naší země a našich dějin“

V letošním roce pokračujeme s výlety po krásách naší země s připomenutím historie ať už bájně nebo skutečně. Po významných místech našich dějin jsem tentokrát vybral výlet do hezkého místa naší vlasti ke zříceninám hradů Žebrák a Točnick.

Výlet „Žebrák a Točnick“

se koná v sobotu dne **13. 4. 2019** dle následujícího programu:

Sraz všech účastníků **v 7:45 hod. v prostoru Smíchovského nádraží** v odjezdové hale. Předpokládám koupit společnou jízdenku pro trať **Praha-Smíchov – Praskolesy**. Proto přijďte včas. Kdo by chtěl jet z Hlavního nádraží (případně odjinud), koupí si jízdenku sám. Tam bychom měli jet rychlíkem „Berounka“ do Hořovic a jednu stanicí osobním vlakem se pak vrátit do Praskoles. Zpátky pak vlakem bez přestupu ze Zdic. Nezapomeňte si vzít i tramvajenku na MHD. Navíc od 1. 9. 2018 platí děti, starci, stařenky a poloidioti 25% z ceny lístku a tak ještě nevím, jak se s tím vypořádáme.

Odjezd:

Praha - Smíchov

8:21 (R 772 Berounka)

z Prahy hl.n. odjezd 8:15

Příjezd:

Hořovice

9:09

Odjezd:

Hořovice

9:19 (Os 7805)

Příjezd:

Praskolesy

9:22

Délka výletu je cca 20 km. Jde se z obce Praskolesy po „modré“ přes obce Chlustina a Žebrák k prvnímu cíli – zřícenina hradu Žebrák. Odtud pak kousek k jeho mladšímu bratrovi hradu Točnick. Po prohlídce hradů a jejich okolí včetně zvířat v podhradí, pak po hřebenovce (po žluté) přes obec Hředle kolem kopce Plešivec, se po zelené a posléze modré dostaneme do železniční stanice Zdice, odkud pojedeme domů.

Žebrák a Točnick

Není mnoho hradů, které by byly tak nerozlučně spjaty jako Točnick a Žebrák. Vyslovíte-li jméno jednoho, musíte dodat i název druhého. V krajině, stejně jako na pohlednicích a v myslích lidí, dlí stále vedle sebe – menší a starší Žebrák na nízkém ostrohu dole a nad ním, na kopci, královský Točnick.

Skalní úžlabina v údolí mezi nimi, kterou se protahuje úzká silnička, je zároveň branou do křivoklátských lesů. Krajina se odtud zvedá k starobylému Velízu a mezi zalesněnými kopci se

rozevírají stinná údolí. Zámecký vrch i oba hrady jsou Stroupským potokem jakoby odstřiženy od kopců na severu; patříce k nim, ale zároveň jaksí předsazeny v rovině, působí Točnick a Žebrák jako dva vojáci stojící na stráži.

Naopak na jih je z hradeb Točnicka daleký výhled na lehce zvlněnou krajinu, posetou městy a vesnicemi, již kdysi procházela prastará zemská cesta do západních Čech a kterou dnes jako osa protíná dálnice Praha – Plzeň. V dálce se pak zvedají zamlžené hradby Brdských vrchů, v čele s mohutným Plešivcem, jenž svými úbočími vrací přes rozlehlou kotlinu pohled Točnickovu cimbuří.

Dole, u paty Zámeckého vrchu, se choulí malá víska Točnick, která alespoň svým jménem náleží k většímu hradu nahoře na kopci. Menší hrad, krčící se na skále hned nad vsí, má svého jmenovce o necelé dva kilometry dál: královské město Žebrák.

Majestátní hrad Točnick byl založen králem Václavem IV. a s jeho jménem je dodnes neoddělitelně spjat. Václav je hlavní figurou mnoha místních pověstí a jeho jméno nese i vyhlášený hostinec dole ve vsi. Hrad, opuštěný přibližně od 17. století, byl v poslední době rozsáhle rekonstruován a stal se centrem šermířů z širokého okolí. Každoročně se zde konají historické slavnosti a v podhradí se odehrávají středověké bitvy. Místo ovšem stojí za návštěvu, i když zde zrovna nezvoní meče.

Žebrák

Dějiny hradu Žebráka

Žebrák od severu

Pečeť Jana Lucemburského

Žebrák a Točnick kolem roku 1850

Zajícové

První kapitola žebrácké historie je spojena se Zajíci. Zajícové byli větví starobylého českého rodu Buziců, jejichž původ sice kronikář Hájek z Libočan odvozuje od bájného Bivoje, kančí hlava se však v jejich erbů ocitla spíše zásluhou Jetřicha z Buzic (... 1110), který údajně, stejně jako Bivoj, přemohl divokou svini holýma rukama.

Zakladatelem větve Zajíců byl Oldřich Zajíček (...1231), mezi jehož potomky bylo po dlouhá léta jméno Oldřich natolik oblíbené, že poněkud máte případné zájemce o historii rodu. Sídlem Zajíčkovy syna Oldřicha Zajíce byl hrad Valdek, jehož zřícenina se nachází v Brdech 10 km jižně od Žebráku; Zajíčkův vnuk (opět Oldřich Zajíc) pak získal ves Žebrák a snad jeho pravnuke (Oldřich Zajíc III.) nechal v druhé polovině 13. století necelé dva kilometry severně od obce postavit hrad stejného jména.

Zajícové si ovšem nového hradu dlouho neužili, neboť se brzy stěhovali za lepším. Syn třetího Oldřicha Zajíce Zbyněk hrad výhodně prodal králi a výměnou obdržel výnosné budyšínské panství. Pánové ze Žebráku se pak již na dlouhá léta psali jen z Hazmburka.

Lucemburkové

To už se dostáváme k roku 1336 a ke zlaté kapitole v dějinách hradu Žebráku, který se stává hradem královským. Lucemburkové (českým králem byl v té době Jan, ale zemi do značné míry již spravoval jeho syn Karel) měli o hrad zájem především kvůli jeho příhodné poloze: ležel nedaleko prastaré cesty z Prahy do Norimberku a dále do Porýní (dnešní E50), po které Lucemburští králové často cestovali, aby mohli spravovat své záležitosti v Římské říši.

V roce 1341 se na hradě usadil Janův mladší syn Jindřich, nechal jej nově přestavět a zbudovat novou kapli. Hrad vlastnil až do roku 1350, kdy po svém odchodu na Moravu (šel tam dělat markraběte) přenechal Žebrák svému bratru, králi a pozdějšímu císaři Karlu IV. Pro Karla byl ovšem Žebrák již od počátku spojen s neblahými vzpomínkami, neboť zde v roce 1351 ve věku dvou let zemřel jeho prvorozený syn. Proto se tu král zdržoval jen málo a neváhal jej porůznu dávat jako zástavu k užívání dalším šlechticům.

Častěji zde pobýval Karlův syn Václav IV. Ten si po roce 1389 hrad vcelku oblíbil; krom blízkosti zemské stezce také pro jeho blízkost Křivoklátským lesům, v kterých kojil svou loveckou vášeň. Václav IV. nechal Žebrák opět přestavět, ovšem po požáru v roce 1396 mu přestal tento skromný příbytek vyhovovat, a tak dal nahoře na kopci vystavět nový hrad, Točník.

Upadání

Vyhořelý hrad byl sice opraven, doba následující však už znamenala spíše jeho ústup ze slávy. Disputace Jana Husa a Štěpána z Palče o papežskou odpustkovou bulu, která se zde (možná však spíše v Žebráku – městě) odehrála ještě za Václavovy vlády v roce 1412, předznamenala přicházející časy neklidného husitství. Za zmínku snad stojí, že pražským arcibiskupem a jedním z hlavních Husových odpůrců v Českých zemích byl v té době Zbyněk Zajíc z Hazmburka, vnuk právě onoho Zbyňka Zajíce, který kdysi prodal Žebrák Janu Lucemburskému – dědečkovi Husova příznivce Václava IV. Třináct let po zmíněné disputaci a deset let po té, co byl Jan Hus v Kostnici upálen, oblehli hrad husité. Dobít jej se jim však nepodařilo, a tak si neúspěch vynahradili alespoň vypálením měst Žebráku a Hořovic.

Hrad byl v té době (tak jako často) v zástavě – nejprve u Erkingera ze Seinsheimu, později u Kolovratů. Od těch ho vykoupil až Jiří z Poděbrad, ovšem v královském držení hrad dlouho nepobyl,

opět býval jakožto zástava v držení dalších pánů a ačkoliv byl čas od času opraven, větší pozornost se již soustředila na jeho mladšího a většího bratra nahoře na kopci. Definitivní ranou byl zřejmě požár v roce 1532, při kterém zde nocující král Ferdinand se svým doprovodem jen o vlások unikl plamenům. Poničený hrad se již nikdo zvláště nesnažil opravit a dílo zkázy naopak o pár let později ještě dokonal Volf Krajíř z Krajku, který Žebrák rozkopal kvůli stavebnímu kameni na opravu Točníka, či snad ve snaze najít poklad.

Využívána byla dále pouze dolní část hradu, kde byl v 16.století zbudován pivovar, a která se postupně stala podhradím Točníka a základem vesnice Točnick. Tyto budovy, přiléhající k silnici přímo naproti hradu, byly však později ještě mnohokrát přestavěny a s hradem si je dnes většina návštěvníků asi příliš nespojí. Samotný vnitřní hrad se dočkal pozornosti opět až ve 20. století, kdy byla opravena hlavní věž, dnes přístupná jako rozhledna.

Točník

Dějiny hradu Točníka

Pečeť Václava IV

Černé jezírko

Královský palác

Zlaté časy Václava IV.

Pokud pomíneme, že na Zámeckém vrchu lidé žili již v době halštatské, tedy před dvěma a půl tisíci lety, potom dějiny hradu Točníka začínají zhruba o sto let později než historie jeho menšího bratra Žebráka.

Jako honosné reprezentační sídlo jej nechal koncem 14. století zbudovat král a římský císař Václav IV. Bezprostředním popudem byl zřejmě požár dolního hradu roku 1395. Místo obtížné přetavby Žebráka, který se kvůli své poloze na úzkém skalním ostrohu nedal příliš rozšířit, nechal panovník zbudovat větší hrad na větším kopci. Krom pohodlí přitom zajisté myslel i na větší bezpečnost, neboť jeho vláda byla provázána četnými konflikty s panstvem – v roce 1394 byl dokonce zajat přívrženci svého bratra Zikmunda a delší dobu vězněn v Praze a později ve Vídni. České země, zdecimované morovou ranou v roce 1380, zažívaly tou dobou pomalý ústup z výsluní, na které je vynesl Václavův otec Karel IV., a na obzoru už se chystala husitská revoluce. Václav tehdy často utíkal z Prahy a uchýloval se na své hrady v Křivoklátských lesích, především na Křivoklát a později právě na Žebrák a Točník. Kromě příležitostí k honitbě mu na poloze Točníka vyhovovala především blízkost významné zemské stezky z Prahy do Norimberka (dnešní E50).

První léta 15. století byla pro nový hrad zároveň i zlatou érou. I když Václav IV. přišel roku 1400 o císařskou korunu, což jeho majestátu poněkud ubralo lesku, hlavní brána byla stále vyzdobena znaky mnoha zemí, jejichž korunu si Václav nárokoval. Do hradu přijížděla významná poselstva a Točník byl králi v mnohém tím, co jeho otci Karlovi Karlštejn.

Z ruky do ruky

Po Václavově smrti připadly oba hrady jeho bratru Zikmundovi – ten se ale v Čechách příliš nezdržoval, a tak Točník přečkal husitskou revoluci jako zástava v držení Seinsheimů a později Kolovratů. Jelikož šlo o rody katolické, staly se hrady Žebrák i Točník roku 1425 terčem husitského útoku. Bezmála osmitisícové vojsko oba hrady po tři dny obléhalo a poté neúspěšně odtáhlo dál, směrem ke katolické Plzni; když ovšem napřed alespoň vypálilo města Žebrák a Hořovice.

Ze zástavy hrady opět vykoupil až král Jiří z Poděbrad, ten je ovšem obratem opět převedl loajálnímu Bedřichovi ze Šumburka. Držitelé hradu se pak porůznu střídali a do královských rukou se Točník navrátil teprve začátkem 16. století za Vladislava Jagelonského, který tu občas pobýval. V třicátých letech téhož století už ovšem hrad nacházíme opět v zástavě: tentokrát u Jana z Vartemberka, který nechal se svolením krále Ludvíka Točník přestavět v renesančním duchu, otevřít západní bránu a zbudovat zde studnu.

Po dalším střídání zástavních držitelů byl konečně roku 1556 královský hrad odprodán do dědičného vlastnictví Janu z Lobkowitz. Lobkowitzové sídlili na Točníku zhruba půl století, provedli tu další renesanční úpravy a hrad za jejich éry zažil zřejmě poslední rozkvět.

Strašidla a prázdné sály

Koncem století se císař Rudolf II., proslulý jakožto mecenáš umění a alchymie, pokusil hrad odkoupit zpět do královského majetku. Nakonec ušetřil značný obnos díky tomu, že se Janův vnuk Ladislav Lobkowitz zapletl do protihabsburského spiknutí svého bratra Jiřího Popela a jeho majetek propadl koruně. Ovšem císař na hrad, po kterém tak toužil, brzy zanevřel. Roku 1600 zde přenocoval a do vyklizeného hradu byl dokonce narychlo přivezen nábytek; když se ale pověřivý panovník dozvěděl, že zde straší, kázal údajně narychlo odjet a zabránila mu v tom pouze přístupová cesta ucpaná císařskými povozy. Přespal tedy na hradě, nicméně to bylo naposledy, a Točník tak zůstal další roky prakticky neobydlený.

Když se o dvě desetiletí později rozhořela třicetiletá válka, stával se opuštěný hrad často úkrytem okolnímu lidu. V té době byl také značně poničen a po válce již nebyl trvale osídlen. Ještě zhruba sto let zde sice přebýval vrátný a začátkem 18. století měl prý hrad stále střechu, ale nezadržitelně se proměňoval ve zříceninu. Roku 1733 byla v bývalém královském paláci založena poutní kaple sv. Bartoloměje, díky čemuž tato část hradu přetrvala v zachovalejším stavu. V roce 1923 prodal Josef Colloredo-Mansfeld oba hrady Klubu československých turistů za 2000 (Točník) a 8000 (Žebrák) korun, přičemž nejcennější na kdysi výstavních palácích byla budova pivovaru (dole u silnice, naproti Žebráku). Dnes je hrad v majetku státu.

Poznámka: Změna trasy výletu vyhrazena.

Odjezd:

Zdice	17:00 (R 771 Berounka)
Praha-Smíchov	17:37
Praha hl.n.	17:49
Rozchod:	18:00

Případně cca za půl hodiny jede rychlík Otava (R 1249) a přesně za hodinu další rychlík Berounka (R 773) (podle potřeby dohodneme na místě).

Účastnit se mohou všichni: děti, ženy, starci i polo....., členové i nečlenové přátelé i nepřátelé DSK Motýlek.

Vezměte si sebou: dobré oblečení (hlavně dobrou obuv), jídlo, pití na 10 hodin, **děti 150,- Kč, dospělí 200,- Kč** na jízdné a vstupné. Výlet se koná za každého počasí s výjimkou dlouhotrvajícího deště. Pamatujte si, že není špatného počasí, je jen špatné oblečení. Zároveň tento výlet berte jako setkání s potenciálními účastníky letošního letního tábora.

Výlet má na starosti děda Pavel HAT Tikman a koná se pod záštitou prezidenta SK HARMONY Pavla Horáka.

Kontakt: pavel.tikman@sudop.cz +420 605 229 022

Děti mladší 15 let, které půjdou na výlet bez doprovodu svých rodičů nebo jiné osoby starší 18 let, musí mít svými rodiči vyplněnou následující přihlášku:

Přihláška

Přihlašuji tímto své dítě

Jméno

Příjmení

Datum narození

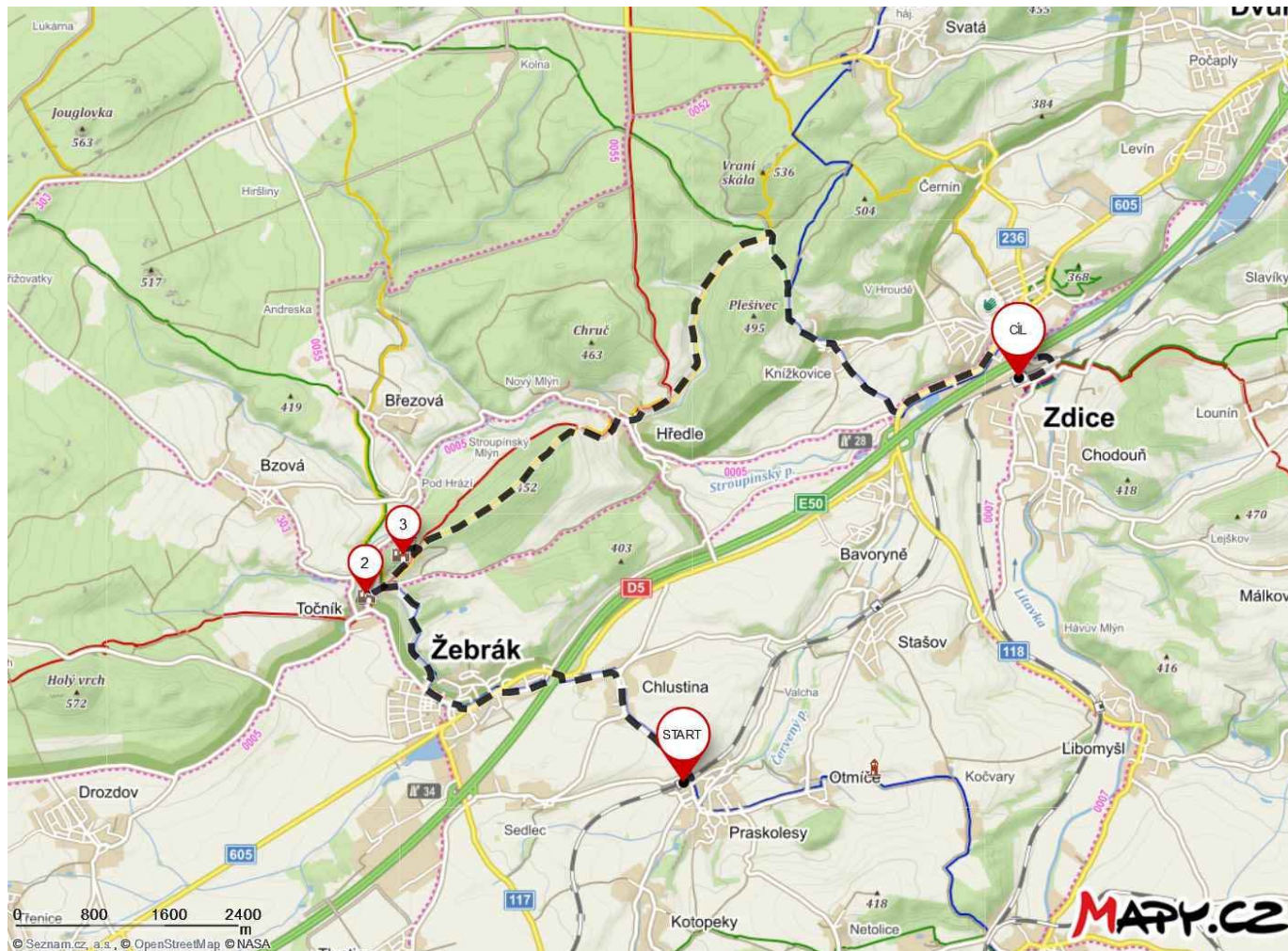
Na výlet, který se koná dne 13. 4. 2019, v rámci činnosti DSK MOTÝLEK při SK HARMONY. Jedná se o celodenní výlet Žebrák a Točník.

Datum:

Jméno rodiče:

Podpis rodiče:

Telefon:

Hledání Plánování (4) Moje mapy

Krátká Turistická

Trasa 18,4 km – 5:34 h ×

Uložit **Sdílet** **Exportovat**

+

Start
Praskolesy
Váková stanice- nástupiště, okres Beroun, Sředo

+ 5,9 km za 1:42 h

Bod 2
Zřícenina hradu Žebrák
část obce Točnick 1, Točnick, okres Beroun, Sředo

+ 1,2 km za 35 min

Bod 3
Hrad Točnick
část obce Točnick 1, Točnick, okres Beroun, Sředo

+ 11,3 km za 3:18 h

Cíl
Zdice
Váková stanice- nástupiště, okres Beroun, Sředo

+ **Změnit směr**